

LITTERATUR

TOTALT FIASKO FÖR DET »SOCIALISTISKA» KOLCHOSSYSTEMET

OFFICIELLA MEDGIVANDEN

Den senaste krisen inom rysk lantushållning har gett nya övertygande bevis för att det ryska »socialistiska» kolchossystemet har lidit ett fruktansvärt fiasko. Vid sammanträden inom Sovjetunionens kommunistiska partis centralkommitté och på sovjetkongresserna har under de senaste två åren de maktägande i Kreml, framför allt Chrustsjow, vid åtskilliga tillfällen gjort officiella medgivanden härom. Ett livligt intresse genom sin lika pessimistiska tendens väckte den nyligen på den ryska krigsmaktens förlag i Moskva utgivna boken »Den nya fasen inom Sovjetunionens ekonomi» (Novy etap w raswitiji narodnawo chosjaistwa SSSR, Moskva 1954), vars författare uppgives vara Th. P. Koschelew. Händelsen ville, att för en månad sedan, just då krisen skärptes för de »socialistiska» kolchoserna, kom de konfidentiella instruktionerna om metoderna vid skapandet av kolchoser, att bringas till allmän kännedom. De sändes den 2 maj 1933 till vederbörande statliga organ samt var undertecknade av Molotov i hans egenskap av ministerpresident och av Stalin som den kommunistiska partistyrelsens generalsekreterare. Den institution, som utsände instruktionerna, uppgavs vara kommunistpartiets centralkommitté. De fick inte publiceras i pressen. Men innehållet har blivit känt tack vare den välinformerade ryska tidskriften »Sozialistitscheskij Westnik» (The Socialist Courier, New York, och Le Courier Socialiste, Paris), vars rapporter städse har visat sig vara riktiga och pålitliga. Instruktionerna kan framför allt betecknas som en officiell historia om det dramatiska kolchossystemet. De är emellertid inte enbart ett högintrassant och värdefullt historiskt dokument. Med hänsyn till kolchosernas katastrofala läge har de också en aktuell politisk betydelse. Visserligen har det sedan länge inte varit någon Kremls hemlighet, att de kommunistiska makthavarna använde hänsynslösa medel vid kolchosernas grundande. Men av instruktionerna erfar allmänheten nu för första gången ur högsta officiella källa den gränslösa brutaliteten hos ämbetsmännen gentemot de bönder, som inte ville uppge sin jord. Dokumentet kastar ett hjärt ljus över våldsmetoderna vid den s. k. »frivilliga» kollektiviseringen av jordbruket. Indirekt avslöjar det, att »frivilligheten» i böndernas inträde i kolchoserna endast var ett slagord i den kommunistiska propagandan. Det är av intresse — vilket den nämnda ryska tidskriften påpekar — att instruktionerna sändes ut fyra år efter de terroristiska experimenten med jordbrukets kollektivisering och tre år efter publiceringen av Stalins uppseendeväckande artikel »Överraskade av framgång-

arnas svindel» (den 2 mars 1930). Man torde erinra sig, att diktatorn i denna artikel uppmanade tjänstemännen att mildra sina rigorösa metoder, i synnerhet som — så motiverade han sin »nya kurs» — »böndernas motstånd mot kolchoserna vore brutet och jordbrukets kollektivisering redan vore framgångsrikt säkrad». De nya direktivens motivering låg i linje med despotens tvetungade taktik. Först proklamerade han programmet om förintande av bönderna som klass, likvidering av individuella bondehushåll, och uppmanade de lokala myndigheterna att genomföra programmet till varje pris. I själva verket gav han maktägarna i alla grader ett *carte blanche* i fråga om terroristiska metoder. När sedan tjänstemännen energiskt gjorde bruk av sina befogenheter, gjorde Stalin dem ansvariga för deras brutalitet och kungjorde nödvändigheten av att tillämpa mildare medel.

Som det framgår av instruktionerna, hade terrorn mot de individuella bondehushållen under ifrågavarande period, dvs. under loppet av tre år, inte endast icke minskats utan tvärtom ytterligare skärpts. Än en gång, liksom tre år tidigare, uttryckte instruktionerna det hycklande tvivlet på att våldsmetoderna kunde vara berättigade. »Ty» — heter det i det officiella dokumentet — »kolchoserna har redan överallt blivit den dominerande formen av jordbrukshushållning; de individuella enheternas position har övervunnits i alla Sovjetunionens viktiga områden; kolchosrörelsen är fast förankrad: kolchossystemets fullständiga seger är säkrad.»

Av de triumferande tongångarna skulle man egentligen kunna dra den slutsatsen, att Stalin och Molotov befallde ett effektivt avskaffande av terrormetoderna. Fullständigt fel! Dessa makthavare förklarade, att de tidigare brutala metoderna å ena sidan hade blivit överflödiga. Men å andra sidan skyndade de sig strax efteråt att påpeka för de statliga organen, att »klasskampen ännu inte är avslutad på landsbygden». I enlighet med denna taktik föreslog de, att man skulle taga avstånd från massdeportationerna bara *som regel*, dvs. de fick inte längre gälla som en permanent straffaktion. För övrigt kunde dock deportationer alltjämt ifrågakomma som en art av repressalier och användas på enahanda sätt som hittills.

»Hos regeringen och partiledningen», heter det vidare i instruktionerna, »har omedelbara deportationer av i runt tal hundratusen familjer aviserats av de lokala statsorganen. På grundval av de administrativa organens rapporter kan man slå fast, att det beträffande häktningarna råder kaotiska förhållanden på landsbygden. Ordförande och styrelsemedlemmar i kolchoserna blir häktade. Man häktar ordförandena och sekreterarna i bykolchoserna. Likaledes häktas distriktsdeputeraderna. Över huvud taget företar var och en, som inte ligger på latsidan, häktningar, även om han inte har någon rätt till att vidtaga dylika straffaktioner. Säkerhetstjänsten (tjekan) och speciellt polisorganen företager häktningar utan någon som helst grund. De häktar enligt regeln: häktning först, undersökning sedan.»

Detta helt och hållet förståeliga fördömande av de ogrundade häktningarna göres omedelbart därefter illusoriskt genom en kommentar av följande innehåll: »Det vore oriktigt att fatta det så, att de nya förhållandena skulle betyda en likvidation eller ens en försvagning av klass-

kampen. Snarare är motsatsen fallet: klasskampen på landsbygden måste ofrånkomligt få en skarpare karaktär. Det gäller egentligen att rationalisera de gamla kampmedlen och bättre organisera slagkraften och målsättningen i våra angrepp. I denna fariseiska anda bestämde instruktionerna masshäktningar endast i de fall, att bönderna skulle prestera ett aktivt motstånd mot grundandet av kolchoser, resp. mot likvideringen av deras lantbruk. Eftersom flertalet bönder alltid intog en avböjande hållning gentemot likvideringen av deras individuella jordbruk, hade förordningen ingen nämnvärd betydelse i den administrativa praxis vad beträffade hänsynslösa häktningar.

För första gången erfar den fria världen genom instruktionerna ur officiella källor, att vid ifrågavarande tidpunkt (maj 1933) 800 000 häktade försmäktade i de ryska fängelserna, däri ej inräknat internerna i koncentrationsläger och kolonier, vilkas antal man då uppskattade till åtskilliga miljoner. Instruktionerna föreskrev, att antalet intagna i fängelserna under en frist på två månader skulle nedbringas till 400 000. Denna »liberala» aktion, som inte offentliggjordes, var på intet sätt att uppfatta som en amnesti. Snarare berodde den på nödvändigheten av att tömma fängelserna, för att man skulle kunna reservera dessa anstalter för eventuella nya oppositionella element, verkliga eller förmodade.

Naturligtvis var de lokala hejdukarna fullt på det klara med att Stalin enligt dessa instruktioner liksom förut lade största vikt vid tvångskollektiviseringen av jordbruket. Denna plan var, som cirka 15 års erfarenhet bevisade, intimt förbunden med terrormetoder. Det kunde inte ges någon medelväg. Faktiskt fortsatte också våldsmetoderna vid jordbrukets kollektivisering.

Det ryska krigsministeriets förlags studie över den ekonomiska utvecklingen i Ryssland ger bl. a. det överraskande meddelandet, att »mekaniseringen av det ryska socialistiska lantbruket på detta område överträffar alla länder i världen». Vid den obligatoriska hyllningen till kommunismens framsteg på skilda ekonomiska fronter, för att begagna krigsmaktens terminologi, slår författaren till boken med tydlig tillfredsställelse fast, att den tunga industrin, som främst är av stor betydelse för armén och folket, har nått en hög tillfredsställande standard. Men nu, fortsätter studien sina betraktelser, vore det hög tid att gripa sig an med de brännande aktuella problemen för lantbrukshållningen, ty dess viktiga område, den »socialistiska» kolchoshållningen hotades av en upplösningssprocess. Symtomen till dessa dystra företeelser och orsaken till dem skildras i boken på följande sätt:

»De låga spannmålsskördarna beror på den dåliga kvaliteten hos det arbete, som presteras i MTS (maskintraktorstationerna), i sovchoserna (de statliga egendomarna) och i kolchoserna, ävensom på de nämnda institutionernas föraktliga inställning till agrartechnikens krav.» (Sid. 187.)

Mellan kolchosernas relativt stora inkomster och den ringa avkastningen av kolchosmedlemmarnas egna småbruk råder en krass disproportion. Staten beslagtar till sin förmån kolchosens hela produktion, den tar inte hänsyn till att bonden inte kan existera på den ringa avkastningen av sitt småbruk och därför för en eländig tillvaro. (Sid. 170.)

I nära sammanhang med detta bondens tröstlösa läge skakas kolchosen

i sina grundvalar av bondens bristande intresse för kolchosens produktion och inkomster. En omedelbar följd härav är bondens försvinnande lilla arbetsprestation i kolchoserna. (Sid. 168.) Den kommunistiska krigsmaktens »arbetarvänner» karakteriserar den hungrande bondens negativa inställning till kolchoserna som »en låg arbetsdisciplin» och som »ett försummande av arbetsplikten». (Sid. 173—174.)

Som ytterligare skäl till kolchosernas misslyckande framhålles i krigsmaktens bok den fullständiga bristen på yrkeskunnighet hos de ledande tjänstemännen i kolchoserna och i de andra statliga jordbruksföretagen. Med andra ord, kolchoserna och de statliga företagen lider stor brist på kvalificerad arbetskraft.

Dessa företeelser och missförhållanden, vilka konstaterades efter 25 års experimenterande med jordbrukets kollektivisering, leder till slutsatsen, att kolchoserna har fullständigt misslyckats som rationella och sociala ekonomiska företag. Det hänvisas gång på gång till de kritiska förhållandena i kolchoserna. Men de bestreds fullkomligt av Kreml, eller också bekämpades de med terroristiska aktioner.

1952 sjöng Stalin i sin sista skrift »Socialismens ekonomiska problem i Sovjetunionen» en lovsång över kolchosernas framgångsrika segertåg. Han lärde, att den ryska lantushållningens »kolossala» framåtskridande vore att förklara med de individuella bondehushållens ersättande med kolchoser. »Utan denna omvälvning», hävdade han, »skulle den ryska lantushållningens produktiva krafter ha förfallit på samma sätt som lantushållningen går under i de kapitalistiska länderna.» (Sid. 62, den ryska upplagan.)

Denna propagandistiska deklaration vederlades några månader efter diktatorns plötsliga död från högsta ort i Kreml genom Chrustjows och Malenkows alarmerande förklaringar om den tilltagande agrarkrisen. Den ryska kommunismens ledare kan hur mycket de vill upprepa, att kolchoserna »spelar en dominerande roll i lantushållningen». Genom dylika påståenden blir ändå kolchosernas ringa ekonomiska avkastning icke större.

Chrustjow bestrider inte längre kolchosernas oerhörda missförhållanden. Men han tror sig liksom Stalin genom repressalier kunna göra slut på det onda, vilket han betecknar som resultatet av böndernas och tjänstemännens »dåliga vilja». Decenniers erfarenheter, som bevisar våldsmetodernas fruktlöshet klart och tydligt, ignorerar han fullkomligt. Pånytt har han kungjort en drastisk kurs för jordbrukets kollektivisering. Genom ett gemensamt dekret den 2 mars av sovjetregeringen och den kommunistiska partiledningen blev ministern för det statliga jordbruket Koslow avsatt från sin post. Samma dekret förklarade den extrema planeringen inom lantushållningen vara av noll och intet värde, eftersom den endast utgjorde ett hinder för kollektivjordbrukens sunda utveckling. Den nye jordbruksministern Benediktow har anslagit hotfull ton mot de passiva tjänstemännen. Tusentals tjänstemän inom jordbrukskollektiven har såsom odugliga entledigats med omedelbar verkan utan att ha fått nya ämbeten. Partiets generalsekreterare Chrustjow förklarade, att denna aktion endast vore att betrakta som första fasen av ytterligare »resningar». Vid ett sammanträde i Moskva den 8 april rasade Chrustjow

Litteratur

mot bönderna för deras ringa insatser och krävde av dem, att de skulle höja kolchosernas avkastning genom intensivare arbete.

Därutöver framlade sovjetregeringen ett omfattande program i syfte att förvärva nytt land för jordbruket. Programmet omfattade västra Sibiriens torra stäpper, Kasakstan, södra Uralområdet, landet öster om Volga och Nordkaukasien. Det fantastiska projektet skall säkra inte mindre än 13 miljoner hektar för uppodling och konstbevattning. Detta väldiga område har samma areal som England och Wales tillsammans. För att kunna förverkliga denna plan har man igångsatt ett propagandistiskt värvningsarbete särskilt bland den kommunistiska ungdomen. Om värvningsaktionen på frivillig basis skall ge några resultat, är mycket problematiskt. Officiella uppgifter härom föreligger inte ännu. Däremot är det känt, att flera tusen unga letter, ester och litauer tvångsvis har deporterats från de baltiska länderna till de nya områdena för kolonisation. På detta vis berövas de baltiska länderna sin bästa arbetskraft, och samtidigt oskadliggöres de eventuella framtida element, som kunde bli oppositionella mot den kommunistiska diktaturregimen.

Chrustjows program för erövring av nytt land åt jordbruket är i grund och botten ingenting annat än en ny upplaga av det experiment, som Stalin försökte under åren 1929—1931 och som totalt misslyckades. Diktatorns plan syftade till att igångsätta 175 lantbruksföretag på de vilda kirgisiska stäpperna. På papperet var allt gott och väl. På jordbrukskongressen i Moskva 1930 förklarade den dåvarande jordbruksministern Jakowlew, att spannmålsproblemet i Sovjetunionen definitivt hade lösts. Men snart nog visade det sig, att hans propagandistiska optimism inte hade någon reell grund. Planen uppgavs och Jakowlew blev syndabock och föll i onåd. Historien om denna otur torde naturligtvis inte vara obekant för Chrustjow.

I varje fall kommer det att kräva många år, innan de nya områdena kan ge någorlunda nämnvärda skördar. Tills vidare lämnar förberedelserna för kolonisationen mycket övrigt att önska. Till och med Pravda meddelade, att de »frivilliga» bönder som anlämt inte fann någon utkomst på de folktomma stäpperna och var helt överlämnade åt sitt öde.

Utan tvivel kommer det väldiga kolonisationsprogrammet att mycket länge figurera som en propagandaaktion i stor stil för att avleda folkets uppmärksamhet från de verkliga orsakerna till hungersnöden och eländet. De öde stäpperna i det avlägsna Asien, vilka programmet räknar med för kolonisationsändamål, kommer troligtvis i främsta rummet att tjäna som deportationsort för de missnöjda bondemassorna, med vilkas protester Kreml har att räkna.

Paul Olberg.